

Erdélyi Örmény Gyökerek

Füzetek

Fővárosi Örmény Klub időszaki kiadványa
II. évfolyam 1998/14. szám

1998. április

„Emlékek nélkül,
népeknek híre csak ár-
nyék...”
(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén du. 17 órakor - hívottan és hívatlanul - mindenkit szeretettel vár klubdelutánjaira a Budapest V. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti zeneterembe.

Naptár - április hó

A hónap közepén üljük a keresztények legnagyobb ünnepét, a húsvétot. Az örmény egyház, ha e napon püspöki liturgiát tart valahol, ott, amíg a főpap felölti liturgikus ruháit, a következőt éneklik:

"kiáltok az oroszán hangjával,
annak szavával, ki a kereszt négy ágáról kiált,
és legyőzte a pokol hatalmát".

A kereszt győzelmet aratott a halálon, ez azonban nemcsak Krisztus életében van így, nekünk is keresztúton kell eljutnunk életünk győzedelmes beteljesedéséig.

dr. Sasvári László

1848-ra és 1915-re emlékeztek Szamosújváron

1998. március 28-án közös, ünnepi ökumenikus istentiszteletet tartottak a szamosújvári székesegyházban az 1848 márciusi forradalomra és az azt követő szabadságharcra, valamint az 1915-ös örmény holokausztra emlékezvén. Sáska Jenő tisztelendő úr szakítva a hagyományos emlékbeszédekkel, történelmi dokumentumok felhasználásával foglalta össze a szamosújvári örmények szerepét és közreműködését 1848-ban valamint felevenítette 1915 szomorú eseményeit.

Az istentisztelet után a Művelődési Házban irodalmi és történelmi összeállítás kezdődött kolozsvári művészek közreműködésével, az Örménymagyar Baráti Társaság szervezésében. A Brassóban élő Budai Merza Pál, Czetz János család leszármazottja beszélt a híres tábornokról. Az irodalmi műsor keretében Senkálszky Endre érdemes művész és Albert Júlia szavalt Wass Albert és Reményik Sándor verseket. A Szín - pódium két előadóművésze, Fegyveresi Anikó és István régi és mai örmény verseket adtak elő gitár kísérettel. A kolozsvári operaház nyugdíjas művésze, Szilágyi Ferenc részleteket énekelt a Bánk Bán-ból és Kossuth dalokat adott elő, megénekelte és átmelegítve a több mint 100 fős közönséget is. A műsort B. Kovács Júlia vezette.

Szamosújvár 1848

1848. márciusának első napjaiban Szamosújvár lakói a megszokott módon élték hétköznapijait valóságát. A pozsonyi országgyűlésen Kossuth által előterjesztett törvényekről nem hallhattak a város polgárai, s bizonyára azt sem tudták még, hogy március 15-én negyven tagú küldöttség - köztük Kossuth Lajos, Széchenyi István, Batthyány Lajos - vitte Bécsbe a törvénytervezetet, amelyet a két nappal korábbi bécsi forradalomtól megszeppent V. Ferdinánd azonnal jóvá is hagyott, s később, április 11-én, a pozsonyi országgyűlésen nagy ováció mellett szentesített. A szamosújvári polgárok azt se tudták még, hogy ugyanezen a március 15-i napon Pest utcáin néhány lelkes fiatal az ország-

gyűlésen már elhangzott törvénytervezet ismeretében hordozza végig a nemzet követeléseit, s gyújtja lángra a forradalom fáklyáját. Nem tudhatták még, hogy a későbbi

márciusi fiatalok néven ismertté vált csoport élén egy olyan fiatalember jeleskedett, aki előző év őszén Koltórol jövet ifjú szép hitvese szemében gyönyörködött, s naplójában meg se említette Szamosújvárt. Bizonyára a postakocsi sem tért be a városba, hanem az akkori országúton egyenesen haladt Kolozsvár felé. Erdély fővárosa is csak március 21-én csatlakozik a lassan terjedő hírek nyomán a pesti eseményekhez. A hírek nyomán március 26-án már olyan népgyűlésre sereglenek össze Szamosújvár polgárai, amely a márciusi események nyomán az erdélyi országgyűlés összehívását is szorgalmazza.

Az örmények nyitottak voltak az őket befogadó ország gondjai irányt. Be tudtak, és be akartak illeszkedni abba a társadalmi valóságba, amely toleráns volt, befogadta őket anélkül, hogy szokásaik, nyelvük, hitük elhagyására kényszerítette volna őket. A magyar kultúra sorsa, a haladás ügye az Erdélyben otthonra talált örmények közt olyan önkéntes vállalás volt, amely azt bizonyította, hogy a sokat próbált nép igazi hazájának érezte a földet, amely befogadta. Május 6-án és július 3-án választja meg a szamosújvári örménység az erdélyi és pesti országgyűlésre küldendő képviselőket Korbuly Bogdán és Simay Gergely személyében. Megbízóik olyan követeléseket bíztak rájuk, amelyek a városban élő örmények nemzeti identitását szolgálták, illetve Szamosújvárt Erdélyi viszonylatban a fejlett gazdaságú városok sorába volt hívatott emelni. Elsősorban az örmény püspökség felállítását kellett kérniök, majd az adók csökkentésének követelésével a város gazdasági megerősítését kellett szorgalmazniok. A gazdasági követelések között a városon átvezető út építése mellett szerepelt még az is, hogy a rabokat engedjék ki munkára, s a Ráfáel Sándor alapította örmény gimnázium megnyitásával teremtsék meg a fiatalok művelődési lehetőségeit.

Az őrség biztosításával egyidőben azt is szorgalmazták, hogy ne teherterhelnek, hanem természetes kötelezettségnek tekintsék a város javainak őrzését. A megalakult nemzetőrséget Jakab Bogdán és Turcsa Lukács két százada képviselte. A város 400, a lakosság pedig 453 forinttal járult a költségekhez. 1848. szeptemberében már a város körüli falvak román lakossága forrong, igazolva, hogy Bécs az oszd meg és uralkodj elvet érvényesítve szerette volna letörni az erdélyiek szabadságvágyát. Október 7-én a város megbízásából Czetz Bogdán és Szentiványi Ferenc vállalja, hogy minden katonaköteles férfit összehívják, hogy őrsereget létesítsenek, s a lakosságot felkészítik az ellenség fogadására. Már ebben a hónapban a XI. honvéd zászlóalj I. százada az őrsereggel együtt ügyel fel a városra. Október 27-én Dés védelmére rendelik a századot, s Szamosújvár szinte teljesen védelem nélkül marad. Már október 10-én felszólítást kap a város a II. román határőrezred parancsnokától, Urbán Károly ezredestől, hogy adja meg magát Déshez hasonlóan, s fizessen 40 ezer ezüst forint hadisarcot. Fenyegetései között szerepelt nemcsak az, hogy az ellenállókkal együtt az egész várost elpusztítja, hanem az is, hogy minden Kossuthtól származó iratot, parancsot el kell pusztítani, a város köteles elismerni az erdélyi császári és katonai kormányzó parancsait. A legnehezebben teljesíthető parancs azonban az volt, hogy a város gondoskodjék a Kérő határa-

ban állomásozó sereg szállásáról és ételmezéséről. A szorongatott helyzetben nincs más kiút, mint vállalni az ellenség kéréseit. A vándorlások, hazát kereső nyomorúságok emlékezete az örménység kollektív tudatában a túlélés parancsának engedelmességre a megmaradást választja, s ebben a döntésben nagy szerepet játszott az Urbán seregei mellett közel 2000 lélekszámú, a mezőségi falvakból összesereglett román lándzsások fenyegető jelenléte. A kolozsvári honvédelmi bizottmány, amikor értesül Urbán fenyegetéséről, elhatározza a visszaszorításukat. A teljesen körülszorított város november 13-án elesett, s Dés után szinte egész Erdély az osztrákok uralma alá került. December 23-án már Bem tábornok vezetése alatt harcolnak szamosújvári örmény honvédek is. December 24-én Bem itt tart néhány órás pihenőt, majd Kolozsvár felől visszatérve, Kolozsvár felszabadítása után ismét Szamosújvár szállásolja el a lengyel tábornok seregét, amely az új év hajnalán indul Désen át Beszterce felé, Urbán Károly gyűlevész seregeinek nyomában.

Észrevétlenül keveredik a város sorsfordító események sodrába, s vállalja hősiezen a harcot. 1849. január 10-én, miután a magyarok ellen tüzelt románság felégeti Bonciát, s Doboka megye levéltára is tűz martalékává válik, Szamosújvár lesz a megyeközpont. A piaci vendéglőben üti fel hadiszállását a megyei választmány, s a Hosszú fogadóból katonai laktanya és raktár lett, s katonai kórházat kellett létesíteni, amelyet fehérneművel a város szerel fel.

Az örménység, amely mindig figyelt a háború áldozataira, 1849. januárja és májusa közt nagyenyedi és járai menekülteket szállásol el és lát el a város iskoláiban. Az örmény nemzetőrség Novák Márton és Verzár István századosok vezetésével a nagytemplom közötti boltban jelölte ki őrtanyáját. Márciusban nemcsak Bem névnapjáról emlékeznek meg, hanem megünneplik március 15-ét is, s a templomi ünnepélyt követően táncmulatság, adományosztás jelzi, hogy a császári uralomtól megmenekült örménység örül a magyar szabadságharc sikereinek és támogatja is azokat, akik a közös hazát védik. Gajzágó Izsák szolgabíró felhívására a város örmény asszonyai, leányai a kórházban kezelt honvédeknek rendeznek gyűjtést, családok ajánlanak fel a hadseregnek gabonát, élelmiszereket. 1849. április 28-án Kossuthot üdvözli a város, s a toborzó úton tartózkodó kormányzó hívására 3000 ember vonul be önként, nagy részük olyan román, akik azért állnak a háromszínű zászló alá, mert Urbán embertelensége rádöbent rájuk arra, hogy csak az ország függetlenségét védő magyarok ellen használták fel őket. Június 23-án az orosz seregek ellen induló Bemet itt, Szamosújvár főterén üdvözli utoljára a városi tanács. A júliusban lezajlott csaták híre csendet kényszerített Szamosújvárra, s amikor augusztusban már a világosi fegyverletétel után orosz seregek vonulnak el a város mellett, az újból feltűnt határőrezred parancsnoka, Urbán az utolsó tartalékokat is feleteti seregével.

Az örménység bárhol is élt volna, Szamosújváron, Erzsébetvároson, Gyergyószentmiklóson, vagy Magyarország bármely helységében, kitarzott a magyar szabadságharc mellett, egyetlen pillanatra sem fordult el, más nemzetiségekhez hasonlóan a magyar-

ságtól. Nemcsak katonával, vértanú hősökkel, hanem a polgári lakosság önfeláldozó, önzetlen segítségével támogatta a szabadságharcot. Szamosújvár 63 örmény katonát adott, Erzsébetváros 24 önkéntessel járult hozzá a honvédszászlóalj létrehozásához. A korabeli statisztikák nyomán ismert, hogy Erdélyben és Magyarországon 12 ezer örmény élt 1848-ban, s a nagyobbára liberális politikai elveket valló örménység mintegy 70 tisztet sorakoztatott a honvéd zászlók alá, és három olyan tábornokot, mint Kiss Ernő, Lázár Vilmos és Czetz János. S mellettük ne felejtjük el azt sem, hogy a 48-as honvédtüzérség megszervezője és parancsnoka is egy örmény volt: Lukács Dénes. Mellettük a névtelen örmény hősök sokasága előtt kell meghajolnia a ma Erdélyben élő örményeknek. Az áldozatvállaló hősiesség példáját leginkább a szabadságharcban elesett három Szentpéteri testvér: Ferenc, Imre és Miklós édesapjának levele tudja a legszebben megszólaltatni most 150 év távlatában is: "Vagyonomat három fiam képezte. Örvendek, hogy mind a hármat a haza számára nevelhettem és büszkít a tudat, hogy mind a három vérét a hazáért ontotta. Segélyt nem kérek anyagi gondokkal küszködő hazámtól. Nincs ugyan sok vagyonom, de nem szegény az, akit Isten ilyen hazaszerető fiakkal áldott meg."

A magyar szabadságharc az 1880-as években, az örmény függetlenségi és szabadságmozgalmak kezdetén az örmény sajtó figyelmének középpontjába kerül, s olyan példaként állt az örmény haza szabadságáért küzdők előtt, amely lelkesíteni képes a nemzeti öntudatért, önbecsülésért küzdő örménységet. Az örmény szabadságharc nyomán fogalmazódik meg a Talahat pasa által kidolgozott titkos határozat, amelynek célja az örmény nép teljes és végleges megsemmisítése volt. Elsődleges feladatként az örmény társaságok felszámolásával a közösségi élet megszüntetésével igyekeztek az 1915. április 24-én kiteljesedett tragédiát előkészíteni. A társaságok tagjainak letartóztatásával az örmények megfélemlítését sikerült elsősorban megvalósítani. A muzulmánok körében mesterségesen szított ellenséges hangulatteremtés stratégiáját az olyan helyeken szorgalmazták, ahol már korábban is volt örmény mészárlás. Adana, Erzurum, Ván. Az örmények írtásának feladatát a helybeli felbőszített lakosságra hárították a török hatóságok, a katonaság csupán a paraván szerepét hívatott betölteni, azt a látszatot keltve, hogy tehetetlenek a népakarattal szemben. Az ötven évesnél fiatalabb férfiak agyonlövésével, az értelmiségi réteg tervszerű és tudatos kiirtásával az asszimilációs folyamat felgyorsítását tették lehetővé, s ezt a leghatékonyabban úgy vélték kivitelezhetőnek, ha a nőket és a gyermekeket az iszlám vallásra kényszerítik. A terv nem kímélte az elmenekült örmények hozzátartozóit sem. A családtagok kiirtásával az egykori hazával való kapcsolattartás teljes felszámolását gondolták megvalósíthatónak. Az állami szolgálatban álló, illetve a katonaságnál szolgáló örmények kiirtására is született diabolikus elképzelés. A mészárlásokat mindenütt azonos időben kellett végrehajtani, hogy ne maradjon idő a védekezésre. Kitelepítések, erőszakos cselekedetek, jogtalanságok sora tette lehetővé a 20. század egyik legborzalmasabb népirtását, amely csak példát statuált a későbbi, háborús népirtásokhoz.

Emlékezzünk rájuk is, a Musza Dagh ellenálló hőseire, akik inkább a hősi halált, mint a megaláztatást vállalták.

Az Isten-ellenes erők megkísértik a bűnös embert. Jézus követőiként az örmények, mindenütt, minden időben vállalták az üldöztetést, a szenvedést, nem térhettek ki előre, mert minden üldöztetéssel Istennek szándékai voltak. A hitükért üldözöttek Ázsia után Európában egy a keleti hagyományaira emlékező nép között találtak új hazára, s Isten szándékának megfelelően állhatatosságukkal és bátorságukkal támogatták az őket befogadó magyarság szabadságmozgalmát. Példájuk álljon előttünk ma is, amikor 150 év távlatából pillantunk vissza a magyar szabadságharc örmény hőseire, illetve a Musza Dagh mártírjaira.

Sáska Jenő
örmény katolikus plébá-

nos

(elhangzott a szamosújvári székes-
egyházban 1998. márc. 28-án)

Karácsony Ernő grafikája

Tájékoztató a Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat tevékenységéről és a Fővárosi Örmény Klub valamint az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek státuszáról

Az előző számban előrevetített (Az érem másik oldala) előjelzés valóra vált. Az Országos Örmény Önkormányzat kiterjesztette csápjait a Fővárosi Örmény Kiss. Önkormányzatra és működésileg bekebelezte azt. A fővárosi testületbe behozták külsős "szakértőkként" az Országos Önkormányzat "hangadó" személyeit (Károlyi Zsaszmen,

dr. Detre Csabáné, Károlyi János és Karapetián Karine, az országos elnök neje, akiknek révén Avanesian Alex kézi vezérlése a fővárosi önkormányzatnál is megvalósulhat). Azonnal születtek olyan határozatok, amelyeknek lényege, hogy a fővárosi elnök sikertelen lemondási felszólítása után megvonták Fővárosi Örmény Klub és az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek támogatását.

A Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat - a visszaérkezett közel 300 támogató nyilatkozat ellenére - megszüntette a Fővárosi Örmény Klub és annak időszaki kiadványának (Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek) támogatását.

A teljesség kedvéért idézek az előterjesztők határozati javaslatából:

A Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat kizárólag abban az esetben veszi figyelembe költségvetésében az Erdélyi Örmény Gyökerek Klubját (átnevezték a klub eredeti nevét), amennyiben annak háziasszonya nyilvánosan visszavonja az Erdélyi Örmény Gyökerek című periodikában megjelent valamennyi hamis vádat és mocskolódást és nyilvánosan bocsánatot kér az ott név szerint és önkormányzat szerint említettektől.

A megszüntető határozatot a következő képviselők terjesztették elő majd szavazták meg: **Moldován Domokos, Zárugné Tancsin Katalin, Simon J. Zaven, Zachariás Klára, Rudas Valéria.**

Akik engem ismernek, azoknak nem kell bemutatkozni, a saját tetteimért és kijelentéseimért mindig is vállaltam a felelősséget. Ma is állítom, hogy amit ott leírtam, az megfelel a valóságnak, ezért az ilyen zsarolásra vonatkozó válaszom egyértelmű volt. Ami igaz, annak kimondása nem mocskolódás, hanem kötelesség !

Óhatatlanul fel kell tennem egy kérdést, amelynek megválaszolására ezennel nyilvánosan felkérem a tisztelt képviselőtársaimat. Milyen alapon veszi ma valaki a bátorságot, hogy azt a pénzt, amelyet mindannyiunk adójából a Magyar Állam és az önkormányzatok a kisebbségeknek juttatnak, valamilyen megfontolásból a kisebbségen belül valamelyik csoporttól megvonja. Nem teheti meg a megkülönböztetést sem vallási, sem politikai, sem ideológia, sem választási megfontolásból, ha az adott csoport identitásőrző tevékenysége nem ütközik a törvényekbe. Azt a pénzt a kisebbséghez tartozók kapták, hogy saját kisebbségi identitásukat megőrizzék, ápolják és kulturájukat, hagyományaikat gyakorolják.

Milyen alapon jelenti ki, mondjuk Moldován Domokos, hogy nem érdekli, hány örmény nyilatkozik és mi a nyilatkozatuk tartalma. Ezennel felhívom a figyelmét, hogy a nyilatkozatok tartalma, az abban kifejezett akarat erősebb mint az Ő önös érdeke (egy film rendezése több millióból), aminek töredékéből mi a közösségünket kívánjuk fenntartani, megmenteni.

E kérdést szintén felteszem Rudas Valériának (sz Pomescu Valériának), Zárugné Tancsin Katalinnak, Károlyi Jánosnak, dr. Detre Csabánénak, akiknek tudomásunk szerint, vér szerint semmi közük sincs az örménységhez, hogy milyen alapon mondják Ákontz, Czárán, Dániel, Dávid, Fogolyán, Gajzágó, Jakabffy, Karácsony, Korbuly, Száva, Szongoth, Czetz, Lázár, Gopcsa, Gorove, Placsintár, Szentpétery, stb. ősi örmény családok leszármazottainak, hogy nincs joguk ápolni hagyományaikat saját akaratuk szerint.

Hasonlóan felteszem ezt a kérdést a pár éve házasságkötés révén áttelepedett Károlyi Zsaszmennek, vagy Karapetián Karinének is, különös tekintettel arra, hogy a kisebbségi támogatást a több mint 100 éve hazánkban élő örmények jogán kapjuk.

Kérem a nyilvános válaszaikat, amelyhez helyt adunk a következő kiadványunkban. Természetesen nem jogi, hanem morális indoklást kérünk.

Örömmel értesítjük olvasóinkat, hogy a Fővárosi Örmény Klub folytatja rendezvényeit változatlan helyen és feltételekkel, valamint időszak kiadványa az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek továbbra is megjelenik az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület üzemeltetésével.

E döntésben nagyon sokat jelentett az a sok megerősítő nyilatkozat és levél, amelyet kaptam Önöktől. Nagyon köszönöm a lelki támogatást Magyarországról, Erdélyből, Ausztriából és Délamerikából, örményektől, magyarörményektől és magyaroktól.

A Klub és a Füzetek üzemeltetési költsége az egyesületnek jelentős teher ugyan, de az átmeneti anyagi nehézségeken remélhetőleg túljutunk és reméljük megtaláljuk a forrásokat. Mint már előzőleg beszámoltunk róla, a Füzetek egész évi költségvetése kevesebb, mint az ARARÁT újság egy számának költsége. Ebből is látszik, hogy a döntés nem anyagi, hanem koncepcionális alapokon nyugszik.

A szűkös anyagi lehetőségeinket lelkesedéssel pótoljuk ki.

A fővárosi testület elé terjesztettem azt is, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület működését támogassa a Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat.

Előterjesztésemet Moldován Domokos, Zárugné Tancsin Katalin, Simon J. Zaven, Zachariás Klára és Rudas Valéria elutasította.

A jelen szituációban látszik, hogy **megnyugtató helyzetet csak a következő választás fog eredményezni, amikor remélhetőleg rendeződnek a sorok és minden belső közösségnek meglesz a maga élettere, lehetősége saját akaratára szerint a maga identitásával, kultúrájával foglalkozni és olyan közösséget létrehozni, ahol jól érzi magát.** Bizom benne, hogy az elmúlt három év alatt visszafogott aktivitás a közeledő választások során robbanni fog és az oda nem illő személyeket el fogja söpörni. Sajnos az első választások során még nem volt mód válogatni és igazán megmérettetni, mert

az volt a célunk, hogy elinduljunk valamilyen testülettel. Azóta igen sok, igen aktív, magát örmény identitásúnak is valló ember került a látómezőbe, akik remélhetőleg leváltják a mostani képviselő garnitúrából az oda nem valókat.

Tudom, nagyon sok hamis vádat terjesztenek rólam, többek között azt, hogy szétrobantom a közösséget. Tudni kell, hogy mindig is a közösségteremtés (nem csak képviselők egymás között) fáradoztam, mert azt tartottam és tartom a legfontosabbnak. Ezért rendeztem és rendezem a klubdélutánokat, kiállításokat, utazásokat, találkozókat.

Ma már közel 1000 élő kapcsolatom van, különféle országokból, amelyek összehozásán folyamatosan dolgozom. A közösségteremtési szemléletem veszélyeire egyes vezetők csak most, a választások közeledtével jöttek rá. Azt viszont vallom, hogy joga van mindenkinek a maga közösségét megválasztani !

Nem igaz, hogy az "örmény centrum" megszerzése volt a feltétele közösségteremtésnek, mert mint látható a Fővárosi Örmény Klub működhet bérelt körülmények között is.

Azt is mondják rólam, hogy már a választásokra készülök. Valóban azt teszem, de nem most, hanem már három éve. Kampányolni nem az utolsó három hónapban kell, hanem a teljes választási ciklusban folyamatos és kitartó munkával.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek a jövőben tehát az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kiadványa, amely a jövőben visszkapja eredeti tartalmát, azaz a magyarörmény gyökerekkel kapcsolatos kulturális, történelmi, irodalmi, közösségi, egyházi és közéleti tájékoztatási kiadvány lesz. A terjedelem és a megjelenési gyakoriság a pénzforrásoktól függ. Téma ma is van bőven. Ami a személyeskedőnek tűnő cikkeket illeti, a jövőben reméljük nem lesz rá szükség. Sajnos az ARARÁTban, mint az "örménység egyetlen hivatalos lapja"-ban megjelenő cikkekre nem lehet reflektálni, nem lehet helyesbítő észrevételeket tenni. Például a II. kerületi elnökségemről való lemondásommal kapcsolatban félrevezető cikk jelent meg. A korrekciónak nem volt helye, eldöntötte Avanesian Alex, felelős szerkesztő (főszerkesztő ?) .

Nincs helye azon álláspont kifejtésének sem, miszerint a **kisebbségi parlamenti képviselet az örmények vonatkozásában egy mesterséges probléma.** Nem tudom ismerik-e, hogy pl. az I. világháború előtti parlamentben 15 magyar-örmény főrend és képviselő foglalt helyet, mint pl. Dániel Pál, dr. Issekutz Győző, Jakabffy Elemér, Jakabffy Imre, dr. Lukács György, Lukács László volt miniszterelnök, Lengyel Zoltán, báró Papp Géza, Pattantyús Ábrahám Géza, Urmánczy Nándor és Vertán Etele képviselők, báró Dániel Ernő nyug. kereskedelemügyi miniszter, gróf Karátsonyi Jenő főrendek. A magyarörmények mindig is fontos szerepet töltöttek be a közéletben, függetlenül attól, hogy kisebbségnek nevezik őket vagy sem.

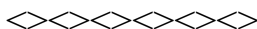
A mai parlamentben is van legalább 3 örmény gyökerekkel rendelkező képviselő. **A magyarörmények, akik 90-95 %-ban képviselik az örmény kisebbséget hazánkban, törvényes képviselete ma is megoldott.** Visszautasítjuk, hogy a nevünkben olyan követelőző magatartást tanúsítson az országos elnök úr, mint azt megtette a TV nyilvánossága előtt. Az állam ma is igen bőkezű mecénás az örmények vonatkozásában, ilyen általánosan nehéz gazdasági feltételek mellett. (1997 évben több mint 100 milliót kaptak az önkormányzatok, ezen felül vannak még a pályázatokat és a természetben adott támogatások, pl. irodahelyiség biztosítása). **Az állam által adott anyagi és kulturális lehetőségekkel viszont gazdálkodni kell a közösség javára.** Az meg végképp érthetetlen milyen kisebbségi parlamenti képviseletre gondol az, aki a saját közösségén belül nem engedi meg a másságot (ami lényegében a többség) érvényesülni.

Ilyen és ehhez hasonló észrevételeknek ma nincs nyilvánossági lehetősége és ez az a kényszer, ami szükségessé teszi a személyeskedésnek tűnő, ám mégis a közösség jövőjét meghatározó cikkek megjelentetését.

A kiadványunkba sok szeretettel várunk minden érdekes levelet, történetet, családi bemutatkozást, stb. Remélem sok öröme lesz továbbra is a kedves olvasóknak. Ami a küllemi kivitel és az esetenként megjelenő hibákat illeti, kérjük a jövőben is nézzék el nekünk, mert az újságot térítésmentesen, lelkesedésből nem profi szakemberek készítik.

Az idő majd mindent igazol, mi, Isten segedelmével, tesszük a magunk dolgát.

dr. Issekutz Sarolta

*Mélyen tisztelt asszonyom !
Kedves Sarolta !*

A visszaküldött nyilatkozat mellé, amelyet szívesen és teljes meggyőződéssel írtunk alá, szükségesnek tartom a további néhány szót hozzáfűzni.

Mindaz, amit Öntől láttam és tapasztaltam az elmúlt évek során (Fővárosi Örmény Klub, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tevékenysége, rendezvényei, stb.), fontos, jó és szükséges.

A háromszéki és a csíki Dávid, Zakariás (további felmenők és oldalágak szerint Perszián, Fejér, Csíki, stb.) családok fiaként soha sem tudtam örménynek érezni magam. Az Ön által kezdeményezett-szervezett találkozók során éreztem azt, hogy magyarságomat, tisztán magyar identitástudatomat nem rontja, hanem kiemeli az a tény, ha örmény őseim nem csupán privát, családi-rokoni emlékként élnek bennem.

Kívánom, hogy legyen ereje tovább folytatni, - nem tudom, hogyan, miben- szeretnék segítségére lenni. Képzettségem szerint és tapasztalataim, végzett munkáim szerint sokminden vagyok: a lengyel nyelv és irodalom ismerője, író-szerkesztő (egykor az Alfa c. ifjúsági lap felelőse, 1993-ban az IPM főszerkesztője). Önnel 1966-ban mint a lengyelek kétnyelvű lapjának szerkesztője ismerkedtem meg. (Azóta már nem azt csinálom) Féltékenységek minden nemzetiségben vannak, ugyanúgy, ahogyan minden embercsoportban.

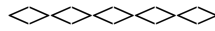
Amit Ön "Az érem másik oldala" c. írásban elmondott, azzal maradéktalanul egyet tudok érteni.

Kérem, ha úgy látja, bármikor és bárhol használja jelen leveletemet.

Tisztelettel üdvözli

Dávid Csaba

Bp.1998.III.19.

AZ ÖRMÉNYEK EGYÉNI ÉS NEMZETI JELLEME

Írta: Nösan Besiktaslean, fordította: Péter Fogolyán Miklós Lukács

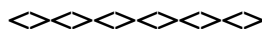
Két barát beszélgetett egymással. Egyikük az örmények egyéni tulajdonságait ecsetelte, másikuk pedig az örmény nemzetben betöltött szerepüket taglalta.

Szelíden így vitatkoztak:

- + Egyénileg felemelkedünk.
- De a nemzet elmerül, eljutunk a sírig.
- + Számtalan egyéni sikerünk van. Világhírű embereink vannak!
- A nemzet mégis ismeretlen, senki sem figyel ránk.
- + Ha egy örmény meghal, csodálatosan megszorodik. Elég, ha elolvassuk a gyászjelentéseket. A világ minden sarkából váratlanul új rokonok jelentkeznek és együtt siratják az örmény rokont.
- De a nemzetből senki sem jelentkezik, hogy eltemesse és meggyászolja a halottat, a sírhantja gondozatlanul marad.
- + Egyénileg kitűnően élünk. Lakomázunk, iszunk, vendégeskedünk.
- Nemzetileg pedig felszívódunk, eltűnünk.
- + Az egyén ragyog, fénylik!
- Nemzetileg pedig elégünk.
- + Az örmények külön-külön csillagok.
- És a nemzet hamuvá lesz, hogy az egyén még jobban csillogjon.
- + Az örmény szorgalmas, mint a hangya.

- *De a nemzet érdekében csak tücsök.*

- + Egyénileg néha oroszlán.
- *A nemzetet pedig csak szelíd báránként védi.*
- + Az örmény ember egészséges.
- *A nemzet viszont súlyos beteg.*
- + Egyénileg minden.
- *Nemzetileg semmi.*
- + Egyénileg erős.
- *De a nemzet gyenge!*
- + Végeredményben az örmények minden téren kiválóak. Legyen mérnök, jogász, szellemi vagy kétkezi munkás, színész vagy költő. Mindenhol megállja a helyét, így minden örmény a nemzet büszkesége és dicsősége.
- *A nemzet pedig meghal és még sírhantja sem lesz.*
- + Istenáldotta örmények!
- *Jaj az örmény nemzetnek!*

**"A kisebbségek politikájának hazájuk gazdasági reformját kell támogatniuk"
(beszélgetés VARUJAN PAMBUCCIAN-al a Romániai Örmények Egyesületének
képviselőjével)**

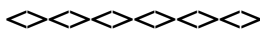
Részlet az ARMENIA magyarörmény időszaki szemle 1998/1; 21. számából.

Az ARARÁT című, kéthetenként megjelenő folyóirat, (*a budapesti ARARÁT romániai megfelelője*) a Romániai Örmények Egyesületének kiadványa 1998. évi első két (142-es és 143-as) számában beszélgetést közöl MIHAI STEPAN-CAZAZIAN tollából, a múlt évben Szlovéniában és Magyarországon járt VARUJAN PAMBUCCIAN-nal, az Egyesület elnökével. Az alábbiakban a több mint kétoldalas interjúból idézünk néhány gondolatot.

- Szlovénia fővárosában, Ljubljánában az Európa Tanács szervezte nemzetközi találkozón, Budapesten a magyar országgyűlés meghívására látogatáson vettem részt. A szlovéniai összejövetelen a különféle országokból érkezett küldöttekkel, túlnyomórészt hazájuk parlamenti képviselőivel azt vitattuk meg, hogyan valósítható meg a különféle országokban élő nemzeti kisebbségek nagyobb fokú részvétele a képviselőházaik döntéshozatalában. Örömmel tapasztaltam, hogy az európai országok nagy részében megkülönböztetett figyelmet szentelnek ennek a kérdésnek. Ezt egyébként a budapesti parlamentben tett látogatás is megerősítette.
- Fontos elvi kérdésként vetődött föl, hogy voltaképpen kik is tekinthetők nemzeti kisebbségekhez tartozóknak. Köztudomásu, hogy különösen kontinensünkön az utóbbi időben nagyon sok idegen népcsoport került a különféle országokba. **Nagyon sokunknak az a véleménye, hogy az ilyen bevándorlók nem képeznek nemzeti kisebbséget.** Ebbe a népcsoportba csak azok tartoznak, akik már kisebbségként szü-

lettek valamely országban. **Amennyiben gazdasági, politikai vagy más okokból kerültél más országba, már nem vagy kisebbségi, hanem bevándorolt.**

- Igaz, hogy jóllehet az **örmények közül** is nagyon sokan cseréltek hazát s ott mégis kisebbségiek lettek. **De az ő történetükben elegendő nemzedék váltotta már föl egymást, hogy jogos igényük legyen a nemzetiségi státusra.**
- Itt szerintem különbséget kell tenni a mind történelmi, mind földrajzi szempontból mély gyökerekkel rendelkező **nemzeti kisebbség**, valamint a valamely országban csupán rövid múltú, ámbar közös nyelvet beszélő, ugyanazon hagyományokat, kultúrát őrző **etnikai csoportok** között. Ez utóbbiak nagy része úgyszólván még csak az első nemzedékhez tartozik.

Beszámoló az 1998 március 19-én tartott klubdélutánról

1998. március 19-én ünnepi klubest résztvevői voltunk a Magyarok Házában. Két éves születésnapját ünnepelte közösségünk, a Fővárosi Örmény Klub és egy éves születésnapját a klubhoz kapcsolódó Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek. Büszkék lehetünk a magyar anyanyelvű örmény származásúak közösségteremtő erejére és az általuk létrehozott, másokat is magával ragadó közösségre, amely most már több mint két éve rendszeresen igényli az együttlétet, az együvértartozás érzéséből fakadóan.

Klubdélutánunk ünnepi hangulatát fokozta a magyar forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára való emlékezés is, amely a forradalom és szabadságharc örményszármazású hőseire való emlékezést is jelentette.

A klub első előadója a mindenki által nagyon szeretett és kedvelt professzor úr, dr. Magyar István Lénárd volt, aki ősi gyökereink kutatásával foglalkozó tanulmányok felhasználásával tartott előadást "A kaukázusi szavárd magyarok rejtélye" címmel. Nagyon sok, egyenlőre megválaszolhatatlan kétely és kérdés merült fel a magyarság kaukázusi átmeneti tartózkodásával, előfordulásával kapcsolatban és nem zárható ki a magyarságnak az örménységgel való - az általunk eddig ismertnél sokkal korábbi - kapcsolata sem.

A klub vendége: Lászlóffy Aladár kolozsvári örmény származású magyar költőnk és írónk (valamint műfordító és szerkesztő), friss Kossuth díjasunk, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tiszteletbeli tagja volt, aki lenyűgöző előadásával, közvetlenségével hódította meg közönségét, emlékezve a régmúltra, 1848-ra, valamint az alig-múltra, vázolván a jelent és a jövő feladatait.

Lászlóffy Aladár Tordán 1937-ben született, a kolozsvári Bolyai Egyetem magyar nyelv és irodalom szakán végzett. 1962-től közel 30 regénye, esszéje, verseskötete jelent meg. Munkásságáért a Román Tudományos Akadémia díjával, Graves díjjal, József Attila díjjal, Látó díjjal és 1998-ban Kossuth díjjal tüntették ki.

Gratulálunk közösségünk nevében a Kossuth díjhoz és köszönjük, hogy örmény gyökerű magyarságunk büszke lehet a közülünk származó, kimagasló géniuszra.

Ünnepi találkozásunkat A repülés a zuhanásban c. 1997-ben megjelent verseskötetnek dedikálásával örökítette meg sokunk számára maradandó módon.

Az 1848-49-es megemlékezés zenei aláfestését Liszt Ferenc az Aradi vértanúk emlékére írt Funérailles c. műve tette teljessé, mely a szomorú végjáték hangulatát idézte.

Az időnként megszólaló Lászlóffy versek biztatása azonban a reményt sugallták.

Lászlóffy Aladár
NYUGALOM

Azt a hangot, hogy semmi baj sincs,
az apám hangján hallgatom
boszorkányosan csendes hétfőn
s döngő boszorkányszombaton.

Fontos a gyermekálmok éjén
ébredéskor a hang-rokon,
hazát rajzol és házat épít
idején a nyugalom.

Holnemvolt idők sűrűjében,
hang-erdőben e hangos nyom
megmondta ki vagyok és merre
tartsak, mert kihez tartozom.

Az a tónus az én fülemből
nem tűnik el, mint telefon
készséges, egyetemes á-ja
figyelmeztet, hogy mondhatom.

Ha leterít majd az öregség,
akkor is süketen-vakon
mint bizalmat és biztatást még
töretlen továbbadhatom.

PROGRAMOK

"Szemelvények az erdélyi magyarörmény múltból, családi archívumok alapján" című kiállítás április 30-ig tekinthető meg az Akadémia u. 1. II. em. 293. alatti örmény kiállítóteremben (kedd, csüt. 14-16, péntek 14-18 óráig).

A hazai - megközelítőleg 15.000 fős - örmény kisebbség kb. 95 %-át azok a magyarörmények alkotják, akiknek ősei I. Apafy Mihály (1626-1661) fejedelem hívására a XVII. század második felében Erdélyben telepedtek le.

Ezen gyökerek ápolása, a magyar anyanyelvű örmény származásúak kulturális identitásának megőrzése, kultúránk és hagyományaink megismertetése, a magyarörmény értelmiség összefogása és megismertetése, az erdélyi örménylakta településekkel való együttműködés, a magyarörmény műemlékek, tárgyi emlékek megőrzése határainkon belül és kívül, mindezen célok felvállalásával alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

Magyarörmény családi archívumokból válogattuk jelen kiállításunk anyagát, bemutattva az Erdélyből származó magyarörménység múltját, hazánkban betöltött szerepét. A dokumentumok tanúsítják, hogy a magyarörménység egy nagy családot alkot, - sokáig megőrizve az örmény kolóniák egységét, egymás között házasodva - , de bizonyítják a közel 350 éves magyar történelmünkben betöltött szerepünket is, amely méltán váltotta ki hazánk más polgárai részéről az örménység iránti szimpátiát.

Egyúttal - ezen kiállításunk szervezésével - szeretnénk felkelteni mások érdeklődését is gyökereik kutatása iránt, hiszen a múlt megismerése nélkül nem lehet jövőt építeni.

Látogatás Ópusztaszerre.

RENDKÍVÜLI AKCIÓ !!!!!!!!!

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület egynapos kirándulást tervezett Ópusztaszerre a Nemzeti Történelmi Emlékpark megtekintésére. Az előkészítő szervezés során rendkívül kedvező ajánlatot kaptunk. **Május 16-17-én (szombat, vasárnap) kétnapos** kirándulás Ópusztaszerre és Szegedre.

1. nap. Indulás 7 órakor BUDAPEST V. ker. Erzsébet tér.

Utazás légkondicionált busszal Ópusztaszerre, Feszty körkép és múzeum megtekintése, séta a faluban. Délután utazás Szegedre, ahol háromcsillagos szállodában 2-3 ágyas szobákban elhelyezkedés. Vacsora este 7 órakor.

2. nap Svédasztalos reggeli a szállodában, városnézés, múzeumlátogatás, a Székesegyház megtekintése, illetve szabad foglalkozás. A DOM-ban lehet, hogy dr. Gyulai

Endre püspök úr fog tájékoztatót tartani. Kedvezményes ebédelési lehetőség
Visszaindulás és érkezés az esti órákban a kiindulási helyre.

Részvételi díj 3900 Ft, amely az útiköltséget, ópusztaszeri belépőt, szállodai ellátást vacsorával (italfogyasztás nélkül) és reggelivel tartalmazza.

Jelentkezési határidő 1998 április 20. Befizetési határidő április 25.

Jelentkezés és befizetés az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületnél.

Az utazás során találkozót szervezünk a szegedi kolónia tagjaival.

Látnivalók, szolgáltatások, érdekességek:

Feszty Árpád: A magyarok bejövetele. A körkép felbecsülhetetlen értékű művészeti alkotás.

A rotunda: Kiállítások: A körkép története; Rokonnépek; Szer monostora és kora; Promenádnád (viselettörténet); stb.

A park és a szabadtéri néprajzi múzeum: Árpád- emlékmű; Árpád-forrás; Szer monostora (romkert); ásátások; Magyarok Háza; Makói hagymásház; Kocsikiállítás; Csongrádi halászház; Tömörkényi község háza; Posta; stb. .

KÖRUTAZÁS SZÉKELYFÖLDÖN, ÉSZAK-ERDÉLYBEN ÉS BUKOVINÁBAN

Látogatás őseink földjén II. rész

(röviden megismételve az előző számunkban közölt információkat)

Útvonal: Budapest- Nyíregyháza - Mátészalka - Csengersima - Szatmárnémeti - Nagybánya - Máramarossziget - Szaplonca - Iza völgye - Radnai havasok - Aranyos Beszterce völgye - Hosszúmező - Moldovica - Szucsava - Botosán - Németvásár - Békás szoros - Gyilkos tó - Gyergyószentmiklós - Ditró - Maroshévíz - Déda - Marosvécs - Szászrégen - Marosvásárhely - Marosbogát - Torda - Tordai hasadék - Kolozsvár - Tordaszentlászló - Kőrösfő - Bánffyhunjad - Magyarvalkó - Királyhágó - Nagyvárad - Ártánd - Szolnok - Budapest.

Időtartam: 7 nap, 1998 szeptember 18- szeptember 24

Részvételi díj: 150 DEM/fő

Az összeg tartalmazza a félpanzió, a szállás, a vezetés, a biztosítás és a belépők árát, kivéve a busz költséget.

Utazás autóbusszal útvonalhossz : Budapesttől Budapestig 2100 km.

A busz költség a jelentkező személyek számától függően: 8-12.000 Ft/fő.

Érdeklődés és jelentkezés az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület irodájában.

Az utat a **Providentia - Gondviselés Egyesület** (Kolozsvár) szervezi. Az úton a mindenki által jól ismert **dr. Szarka György** személyesen kalauzolja a társaságot.

Az érdeklődők számára dr. Szarka György vetített képes előadást tart az útról májusi klubrendezvényünkön.

Hírek, információk

- 1998. február 20-án nyitották meg a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum képtárában Karácsony Ernő festőművész kiállítását és a budapesti Szabó László fotóművész tárlatát Arménia, Anatólia, Levante címmel.
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az **adományok gyűjtését** az erdélyi örmény kolóniák részére.

Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Hilton fiók: 10100723-72594972-00000007

Az 1998-as évben elsősorban az erzsébetvárosi örménykatolikus nagytemplom restaurálási munkálataira, különösen az elektromos hálózat felújítására és a beázások megszüntetésére gyűjtünk.

- **Köszönetet mondunk** dr Bokross Bélánénak (Issekutz Sarolta), Bokross Saroltának és Rudán Lászlónak a 200 DEM adományért az erzsébetvárosi főtemplom felújítására, valamint Ötves Erzsébet és házastársa Horvák Vilmos 1000 Belga Frank adományért az egyesületünk javára.
- 1998 március 30-án átadásra került Erzsébetváros közössége részére az eddig összegyűlt mintegy 730 DEM adomány, amit a templom felújítására adományoztak az egyesület tagjai és támogatói, akik a szívükön viselik őseik tárgyi hagyatékának megőrzését.
- Átadásra kerültek könyv és ruhaadományok Szamosujváron, Kolozsváron és Erzsébetvárosban. A rendelkezésre álló idő rövidege és a programok csúszása miatt a csikszépvízi és gyergyói adományok csak Erzsébetvárosig jutottak el, ahonnan a helyi kolónia vezetője fogja azokat továbbítani a közeljövőben.
- 1998. március 31-én megtörtént az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 1997 évi zárszámadó közgyűlése, ahol egyhangú határozattal elfogadásra került az elnöki beszámoló és elszámolás majd döntöttünk az 1998 évi feladatainkról.

• **A Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat székhelye:**

1054. Budapest V. Akadémia u. 1. II. em. 261. és 293.

Tel/fax: 302-7389. Tel: 153-4444/155 A kiállító terem melléke: 156.

Nyitvatartási rend: Iroda: hétfő és szerda 9-15 óra, kedd 14-19 , csütörtök 12-17 óra
dr. Issekutz Sarolta elnök félfogadása minden hónap 1. csüt. 16- 18 óráig II. em. 261.

• **Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:**

1015. Budapest Donáti utca 7/a.

Új postacíme: 1251 Budapest Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel:** 201-2401.

A fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

Erdélyi Örmény Gyökerek

A Fővárosi Örmény Klub időszaki kiadványa

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251. Budapest Pf. 70. *Tel:* (1) 201-1011 *Fax:* (1) 201-2401